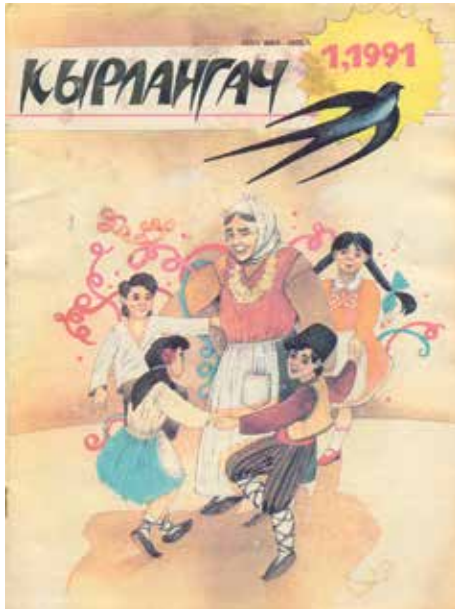

Gagauzların istoriyasında ilk gagauz jurnalı – “Kırlangaç”

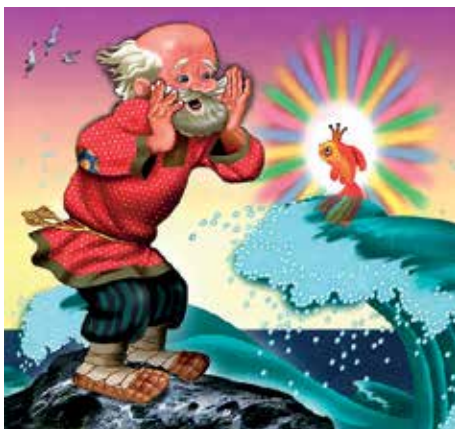
(Çıkmasının 30-cu yıldönümünä)

1991-ci yılda Kirez ayında dünneyi gördü gagauzların istoriyasında ilk gagauz jurnalı – “Kırlangaç”, ani küçüklerä hem küçük klaslarda ürencilerä deyni yapıldı. **5-ci sayfa**

Rus kokusu GAGAUZLUU buudu! Burada nezaman GAGAUZLAA kokacek?

Kirez ayın (iyün) 12-dä, GHTnın toplantısında alındı karar Gagauziya Halk Topluşuna eni seçimneri Ceviz ayın (sentäbri) 19-da yapmaa.

Karar alımca deputat Grigoriy KADIN sevinmeliklän dedi: **“Burada rus ruhu... Burada Rusiyaya kokêr!”**. Neyä deputat Elena KARAMİT sordu: **“Burada nezaman GAGAUZLAA kokacek?”** **2-ci sayfa**

Portulu milli giimneri günündä gagauzlar da var ne göstereyin

Pazara, Kirez ayın (iyün) 27-dä, Moldovada altıncılaa bakılacak milli Portulu giimnerin Günü, neredä, belliki, gagauzlar da kendi milli rubalarını göstereceklär.

PATRETTÄ: Gagauz milli rubalarına giimni Ukrayınanın Kurtçu küüyündän kızlar.

1563-cü yılda kurulan Avdarma büük havezlään gününü baktı

Kirez ayın 5-dä, 1563-cü yılda kurulan Gagauziyanın Avdarma küüyü, burada 1811-ci yılda ilk erleşän 19 gagauz aylesinin zamanının 210-cu yıldönümünü kutladı. Kutlamalar başladılar Avdarmada ilk gagauzların erleşmesinin 210-cu yıldönümünä baaşlanan Yortulu sıradan, neredä gösterildi bir kino, ani annattı Avdarma küüyün kurulmasını, istoriyası hem önemni erlerini.

Nicä da herkerä, bu kerä da avdarmalılar, başta küüyün meçenatı İliya KAZMALI, Avdarma küüyündän Gagauziya Halk Topluşu deputatı, küüyün primariyası, Avdarma küüyün Küü Soveti olarak, büük havezlään hem kıvraklıkları hazırlanmışlar bu gözäl yıldönümünä, sevindirip diil salt küülülüreri hem uşakları, ama hepsi o musaafirleri, angılarını onnar buyur etmiştilär sevinmeli paylaşmaa deyni. **4-cü sayfa**

Rus kokusu GAGAUZLUU buudu! Burada nezaman GAGAUZLAA kokacek?

Kirez ayın (iyün) 12-dä, Gagauziya Halk Topluşun 48-ci toplantısında alındı karar Gagauziya Halk Topluşuna eni seçimneri Ceviz ayın (sentäbri) 19-da yapmaa, taman ölä, nicä istedi Gagauziya Başkanı İrina VLAH.

Ani İrina VLAHın istedi olacek, belli oldu taa baştan, zerä GHT toplantısına kaçaracık geldilər Gagauziya Başkanın ipinnän kolverilän o deputatlar, ani İrina VLAHı yalayıp-ballêêrlar hem angıları, Gagauziya uşakların aazından bitki bukayı alıp, titsi sırtmaklan Hederlez ayın (may) 7-dä “Gagauziyanın 2021-ci yıla Büteti için” Zakonu kabletilär. Onnara halk deputatları demää dilimiz dönmeer, onuştan deyecez Gagauziya Başkanın koltuk deputatları.

Toplantıda GHT Başı yardımcısı halk deputatı Aleksandr TARNAVSKIY, urgulayarak, ani GHTnın şindiki deputatların mandatları bitti 2021-ci yılın Büük ayında (yanvar), teklif etti

Halk Topluşuna seçimneri Harman ayın (avgust) 15-dä yapmaa, ama Çadırdan Gagauziya Başkanın koltuk deputatı Ruslan GARBALI ortaya çıkardı Gagauziya Başkanın tarafından teklif

edilän günü – Ceviz ayın (sentäbri) 19-zu.

Bakmayıp ona, ani Gagauziya Başkanı geçennerdä söyleyerek, ani bu halka karşı bütetti kabletti “halk”

deputatları, o deputatların üzünä tükürdü, Kirez ayın (iyün) 12-dä hep o deputatlar, tükürükleri sileräk, İrina VLAHın istediinä görä, Gagauziya Halk Topluşuna eni seçimneri Ceviz ayın (sentäbri) 19-da yapmaa deyni ellerini kaldırdılar.

Taa da beten, bu, nestä, seçim işi yapılrkana, Baurçu küüyün 12-ci seçim bölümündän Gagauziya Başkanı koltuk deputatı Grigoriy KADIN, urgulayarak, ani Ceviz ayın (sentäbri) 19-da Rusiyada tek seçim günüdür, gagauzları hem Gagauziyayı sansın gülmää alarak hem biraz diiştirerek rus poetin Aleksandr PUŞKİNın hodulluk sözlerini «Там русской дух... там Русью пахнем!» (“Orada rus ruhu... orada Rusiyaya kokê!”), dedi “Burada rus ruhu... Burada Rusiyaya kokê!”. Neyä Avdarma küüyün 11-ci seçim bölümün halk deputatı Elena KARAMİT sordu: “Burada nezaman GAGAUZLAA kokacek?”

Dooru: Gagauziya Halk Topluşunda hem Gagauziyada GAGAUZLAA nezaman kokacek?

Akademik Todur ZANET

İnsan neyä hazırlansın – cengä mi, 1990-cu yıla mı?

Kıpçak küüyündä ortalık kaynêêr – bir yılın içindä burada artık ikincilää yakêrlar insannarın mallarını. Bildir, Harman ayın 13-dä, yaktılar küü Sovetinin sovetniinin Dimitriy KURDOVun traktorunu. 2021-ci yılın Kirez ayın 13-dä da, gecä saat 03:30-da, hep bu küüyün Sovetinin sovetniinin Valeriy MANASTIRLIın kombaynasını hem seyalkasını yaktılar.

Bilersiniz mi yangından kaare bu iki olayı ne birleştirir?

Bu adamnar ikisi da isteerlär, ani Kıpçak küüyün “Pobeda” kolhozu insannarlan mal hem toprak annaşması yapsın hem o annaşmalara görä kolhozun işlerinä zaabit olsun. Ama kolhoz bunu yapmêêr.

2021-ci yılın Kirez ayın 19-da Kıpçak küüyün küü Sovetinin çabuk bir toplantısında bu iki olaylan ilgili fikir dartışmaları yapıltı. Dartışmaların ana özüyü – kriminal küüdä kuvedi elä almaa isteer hem polițiyaylan prokuratura, bu uurda perdä koymaa deyni, parmaanı da kıpırdatmêêr. Bu belli olmuş ondan, ani bildirki yangın olayında kabaatlıları bulmakta aaraştırma işini polițiya durgutmuş, enisinä dâ başlamamış.

İlktän yakêrlar, sora da öldürecekler mi? İnsan neyä hazırlansın – cengä mi, 1990-cu yıla mı? Bu suruşlardan Kıpçak küüyü korkularda bulunêr.

COVID büük bir biznes-proekt mı? Korona savmışmêêr, ama gittikçä kökleşer!

Başımızın belası COVID-19 koronavirus hastalın dedikleri pandemiyası artık iki yıla yakın ba üüseler, ba yok olêr, ama bir türlü savmışmêêr, gittikçä hep kökleşer: insannarın saalını alıp hem ceplerini boşaldıp, onnari kurban eder, eni ştamnar yaradêr, yılan gibi dünnää üzerindä kıvrılêr.

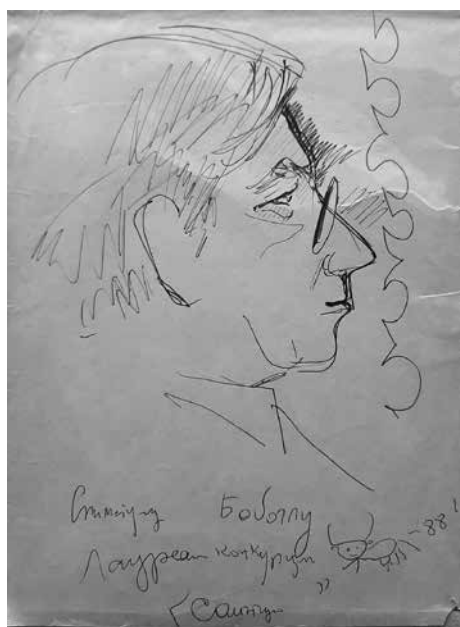
Nicä annaşıldı, şindilik, COVID-19 karşı privivkalar da yardım edämeer, zerä hererdä “privivka sertifikati” mı, osa “pasportu” mu, erinä hep koronavirus testi isteniler. O testlar da may hererdä paralı.

COVID-19 oldu (osa taa baştan vardı mı?!) büük bir biznes-proekt. O proektı hazırlannar durmamayca para keserlär, sansın, aaret kapusuna geldiyän, onnari yanına alaceklar.

Nicä da olsa – iş büüyêr.

Moldovada koronavirusa ulaşan insannarın sayısı artık 255 bini geçti. Gösterilän statistikaya görä geler, ani insannar sadä bu hastalıktan ölerlär, sansın kalanı yokmuş gibi – en aazdan bu fikir, batacık gibi, irmi dört saat internettän hem televizorlardan üstümüzdä döküler. Çıldırmaa var nicä!

Bu arhiv – gagauz kültürasının varlı

2016-cı yılda Nina Nikolaevna bir kiyatlan danıştı bizä, neredä teklif edärdi bobasının bibliotekasından kimi kiyatları bibliotekamıza baaşlamaa, ama 2020-ci yılda karar aldı “Gagauziya kültürasının ilerlemesinde faydalık için” vermää burayı bobasının bütün arhivini, neredä toplu Nikolay BABOGLUnun ömüründän, çalışmasından hem yaratmak biografiyasından materiallar hem dokumentlär.

Bu zengin hem meraklı arhivda var özel hem tek olan materiallar, ani açıklêrlar yazıcının biografiyasının kimi bilinmeyän hem saklı olan sayfalarını. Burada korunmuş duuma kimniin originalı, ani imzalı küü popazı G. POPOVIÇ tarafından hem verili 1928-ci yılın Haderlez ayın 6-da. Bu dokumenttan üüneriz, ani Nikolay BABOGLU duumuş 1928-ci yılın Haderlez ayın 2-dä saat dörttä, Kaul bölgesinin Trayan rayonunun Tatar-Kıpçak eparhiyasında.

Arhivda bulunêr 1994-cü yılın Orak ayın 17-dä Nikolay BABOGLUnun elinnän yazılı romın dilindä avtobiografiyası, açan o kendisi işlärdi Moldova Halk üüredicilik ministrusunun yardımcısı.

Gagauz kültürasının ilerlemesi kendi aklısında tutêr anılmış insannarın çoyunun adlarını, ani onun kökündän, südüdän etiştir hem onun başında durardılar. Var o insannarın arasında yazıcı, folklorcu, pedagog, jurnalist hem çevirici Nikolay İgnatyevič BABOGLU (02.05.1928 – 28.08.2008 y.y.) da. Geçennerdä, Gagauziyanın Merkez biblioteksında maasuz Nikolay BABOGLUnun duuma gününä deyni, kuruldu hem adandı bir sergi, angısı yazıcının hem bilim adamın arhivına dayanarak kuruldu.

Bu arhivı Gagauziyanın kultura Upravleniyasına baaşladı Canabisinin kızı, şindi artık raametli, Nina Nikolaevna NAZAROVA-BABOGLU (1948 – 2021 y.y.).

Burada var yazıcının hepsi üürenmäk dokumentların originalları, asker bileti, pasportu. Nikolay BABOGLUda var diplom Kaul pedagogika uçılışesinin başarması için, neredä o 1947-1950 yıllarında zaočno üürenmiş. Belț kasabasının üüredicilär devlet institutunu 1954-cü yılda başarmasınan “moldovan dili hem literaturası” uurunda zanaat kabletmesi için diplom. 1961-ci yılda bitirmiş Kişinev devlet universitetini.

İşçi kiyadında yazılardan üüneriz, ani 30.09.1944 günü Nikolay BABOGLUyu almışlar işä Kıpçaan edi yıllık şkolasına başlangıç klaslarda hem moldovan dilinnän literaturası okumaklarda üüredici. 1953-cü yılda geçirilmiş işä Briçeni rayonun «Победа социализма в СССР» (“MSSRda soñializma enseyeşi”) gazetasına cuvapçı sekretar. 1967-ci yılın Harman

ayın 7-dä verilän spravkadan üüneriz yazıcının biografiyasından ilginç bir fakt, ani bu arada, “literatura zaametçisi” olarak, o çalışmış Çernoviți kasabasının (Ukrayna) «Зорле Буковиней» (“Bukovina dannarı”) gazetasında.

1984-cü yılın Küçük ayın 2-dän beeri Nikolay BABOGLU oldu SSRB Yazıcılar Birlii azası. Arhivdä bulunêr onun “Moldova Yazıcılar Birlii” azacılı hem “Nistru” Yazıcılar Birlii biletlari.

Yazıcının arhivinda saygıylan korunmuş türlü diplomnar, gramotalar, kutlama yazıları hem devlet öndersilerin telegramaları. Onnarın içindä var Moldova Respublikası Prezidenti Pötr LUÇINSKIYin 70-ci yıldönümünä kutlaması, SSRB Yazıcılar Birliindän, Moldova gagauzların “Kardaşlık”

milli-kultura Birliindän kutlamalar. Meraklı bir dokument – yazıcının 60-cı yıldönümünä renkli hem tantalaı “Kutlama”, angısını imzalamışlar resimci Glebus SAINÇUK hem yazıcılar Mihay ÇIMPOY, Dionis TANASOGLU, İon ÇEBANU, İon VIERU, Todur ZANET, Stepan KUROGLU, Leu BOTNARU h.t.b. Hep burada bulunêr Nikolay BABOGLUnun 60-cı yıldönümünä onun dostunun Todur ZANETin tarafınan yazılı peet:

N. BABOGLUnun 60-cı yıl dönümünä

**Uzun ömür Canabinä
Dua ederim bu gündä
Hem da saalık, hem da saalık
Diveç “Dannar olsun açık”.**

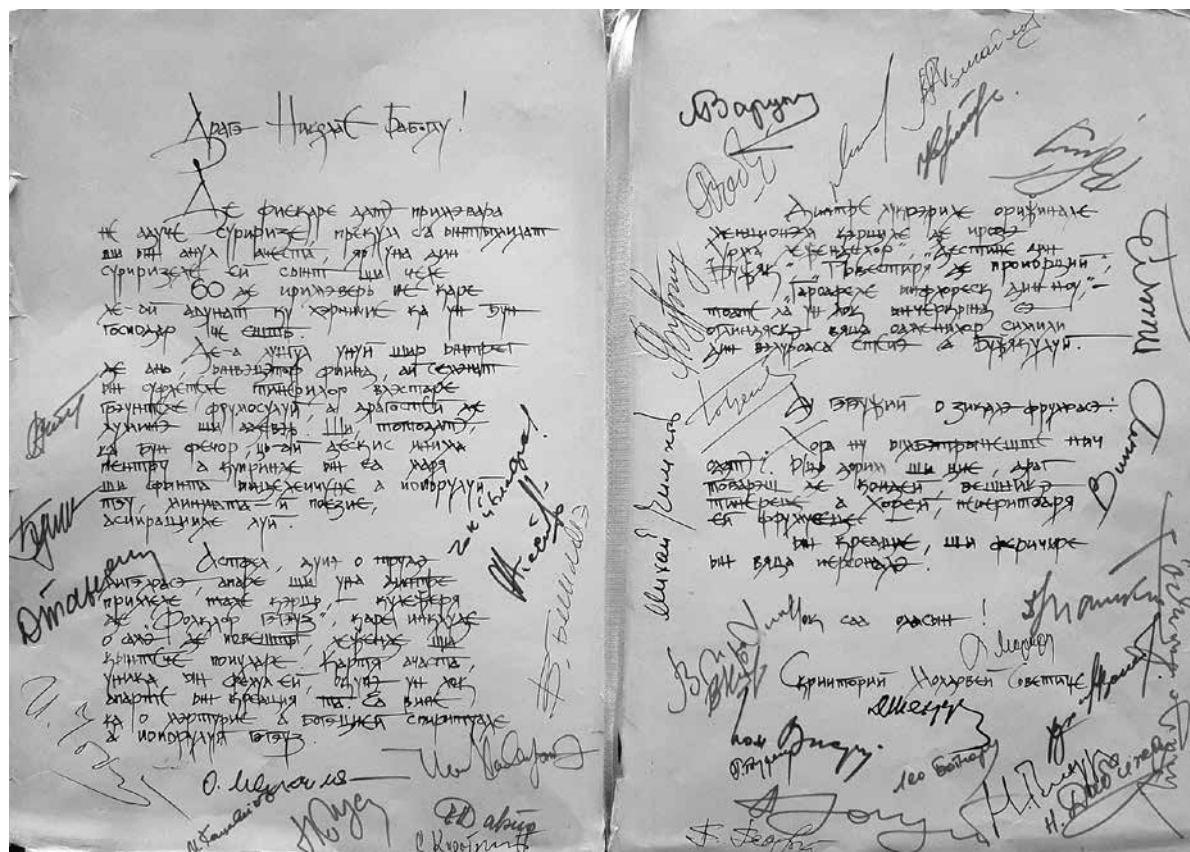
**Ko “Altıncık Bucak” ötsün.
“Gagauzlar da oynasın”
Türkü çalêr benim halkım:
“Hay, Moldova, Vatanım!”**

**Dişti “Bucak ecelleri”,
Kaldı “Legenda izleri”
Nışan gibi o yıllara...
Sık danışêrız “Folklor”.**

**“Karanfillär te enidän
Açêrlar” nicä yaratman.
Sana altmış! Bu hiç diyl aaz!
Ama çalış da taa çok yaz!**

**Uzun ömür Canabinä
Dua ederim bu gündä.
Hem da saalık, hem da saalık
Diveç “Dannar olsun açık”.
24. 04. 1988**

Sonu 4-cü sayfada

1563-cü yılda kurulan Avdarma büyük havezlän gününü baktı

hem Tatyana JELİHOVSKAYA (Fe-rapontyevka), Avdarma küüyün Ay-Mihayılın klisesinn dâkonu Pötr KOÇANCI, Avdarma küüyün istoriya muzeyin kurucusu İgnat KAZMALI, Dç. Dr. Aleksandr DANÇ, doktor Vasilisa DANÇ, Akademik hem poet Todur ZANET. Video kutlamalarını yaptılar küüyün herbir kuruluşlarından insannar. Zalda bulunannarı da peet okumasinnan kutladılar uşaklar.

Yortulu sıradan sora, dedelerin hatırı için, hepsicii çiçek koydular Avdarmada ilk erleşän gagauzların adlarınnan mermer plitalarına. Hep burada küüyün 210-cu yıldönümünä adanmış bir pek gözäl Fleşmob yapıldı, neredä Avdarmanın gimnası çalındı hem göklerä 210 şişiriga kolverildi.

Kutlama yortusunun kultura programasında oldu Avdarma küüyü istoriya muzeyindä ekskursiya hem “Acı köşesi” anmak Memorialına gezi, Avdarmanın kuruluşlarınnan hem Ay-Mihayılın klisesinnän tanışmak. Bu arada, uşaklara deyni, Dionis

Tanasoglu adına gagauz milli teatrusu “İki potmarcık” spektaklisini gösterdi. Avşamneyin da küüyün merkezindä yortulu konfert programası yapıldı.

Not. Özakay çayrında, neredän çekiler Avdarma küüyün kökleri, yaşardılar Bucak ordusunun nogay tatarları. Bu halkın adı da çekiler Nogay Hanından, ani zaabitti Tunadan Nistruya kadar Kara denizi yanı topraklara. 458 yıl geeri, 1563-cü yılda, bir gözäl yamaçta hem bereketli otlaklarda kurulêr Avdarma küüyü. Küüyü kuran hem ona ad verän

soy burada iki buçuk asir yaşadı. Avdarma adı oluşêr iki laftan “Av” (avlanmaa) + “darma” (aul, perdä) hem türkçedän çeviriler, nicä “avlanmak konaa”. 1806-1812 yıllarda olan Rus-Osman cengindä nogay tatarlarını kaldırêrlar Krıma hem Poyraz Kavkaza, bir payı da Osmannı imperatorluuna gider.

1811-ci yılda Avdarmaya Dobrujadan seftä geler 19 ayledän oluşan 98 gagauz (büüklär hem uşaklar), ani 1769-cu yıldan beeri yaşardılar hem kiraylan işlärdilär Balış boyarın topraklarında.

Gagauzlar hem nogaylar kardaş türk halklarıdır, aralarında islää yaşardılar, bu üzerä dâ Avdarma küüyün hem dolay erlerin adları, gagauzların burayı erleşmesinnän, büünkü günädän diişilmedilär.

Bu arhiv – gagauz kulturasının varlı

(Sonu. Çeketmesi 3-cü sayfa)

Faydalı hem bereketli çalışmaları için Nikolay BABOGLUya verildi çok ödüllär. Onnarın arasında var “Gagauziya şannı vatandaşı” medalisi, SSRBnın «За трудовую доблесть» (“İştä büük zaamet için”) (1960 y.), Moldova Respublikasının medalisi „Meritul Civic”, angısı imzalı prezident Nirçea SNEGUR tarafından.

Arhivin materiallarından belli olêr, ani yazıcı TÜRKSOYyun sıralarında da pay alarmış. Onda bu kuruluşun ödülleri var, angıları imzalı ozamankı TÜRKSOY başkanınnan Palad BÜLBÜLOGLUnun elinnän.

Nikolay BABOGLU gagauz dilin üürenmesi için hem literaturası için pek çalıştı, gagaguz genç yazıcıların dünneyä çıkması için zaamet etti. Bunu gösterer onun çok statyaları hem el yazıları. Ölä «Итоги литературного года – 87» (“Literatura yılın sonuçları – 87”) adlı statyasında avtor hodulluklan ayzêr: «...открывается путь в литературу достаточно одаренным ребятам – С. Булгар,

Ф. Занет, Ф. Мариноглу, В. Филиоглу. Их рукописи одобрены секцией и с направлением Секретариата СП представлены издательству». 2001-ci yılda yazıcı danışêr Gagauziya Halk Topluşuna tekliflän, ani enidän tiparlansın Onun hem kardaşının, İgnat BABOGLUnun, tarafından hazırlanmış “Gagauz-Rus hem Rus-Gagauz şkola laftı”.

Nikolay BABOGLUnun arhivında var kiyatlar, tekliflär, bukletlar, türlü aktlar. Onnarın arasında 02.06.1991 günündän «Протокол совещания при зам.министра Народного образования Молдавии Н. И. Бабоглу» (“Moldaviya Halk üüredicilik ministru yardımcısı Nikolay BABOGLU yanında toplantının Protokolu”). Bu Protokolda gündelik işindä iki soruş: «Пересмотр концепции гагаузской национальной школы» (“Gagauz milli şkolasının konfeptiyasını enidän gözädän geçirmäk”) hem «О переходе гагаузской письменности на латинскую графику» (“Gagauz yazısının latin grafikasına geçirmesi için”). Toplantıda pay alannarın hem

nasaat edenlerin arasında var: Dionis TANASOGLU, Gavril GAYDARCI, Valentina KOTENKO, Todur ZANET, Konstanrin VASILİOGLU, Mariya DURBAYLO h. b.

Tek olan bir dokument – Dimitriy İvanoviç SAVASTİNin 1966-cı yılın Kasımın 17-dä yazılı kiyat, neredä o zaočno isteer tanışmaa yazıcıylan, onun

Todur ZANET annadêr Evgeniya LÜLENOVAya, nicä Nikolay BABOGLU gelärdi dolaşmaa “Ana Sözü” gazetasının redaktiyasını, herkerä sumkacında bulundurarak bir “şkalik” konyak hem bir alma.

yaradıcılınnan hem yaratmaklarınnan, onnarı resimnemää deyni. Söz taa çok gider masallar için.

Bir statyada yok nicä annatmaa bütün arhiv için, neredä korunmuş peetlerin, folklorunu, annatmaların el yazılarınnan tetradkalar – hepsi, ne Bikolay BABOGLUnun meraklık dünnääsiydi. Hepsi toplu çok papkalarda, tetradkalarda, podşivkalarda, angıları büük bir zenginnik hem meraklık onnara deyni, kim isteer derindän bilmää gagauz literaturasını hem anılmış gagauz yazıcısının Nikolay BABOGLUnun yaratmak yolunu.

Mariya NEDÄLKOVA, Gagauziya Merkez bibliotekanın direktoru

(Çıkmasının 30-cu yıldönümünä)

Todur ZANET artık 1988-ci yıldan beeri çıkarardı gagauzların ilk periodika basımını – “Ana Sözü” gazetasını, angısı açıklardı Gagauziyanın ayaa kalkmasının hepsi aspektlarını, öncü ideyaların canıydı hem çanıydı. Bununnan barabar o becerdi toplamaa fikir birliindä olan ortak kolektivi, angısının çalışmasınnan da kuruldu ilk gagauz jurnalı – “Kırlangaç”, ani küçüklerä hem küçük klaslarda üürencilerä deyni yapıldı hem onun ilk nomeri 1991-ci yılın Kirez ayında dünneyi gördü.

Bundan öncä “Ana Sözü” gazetasının redkolegiyası danıştı Moldova Pravitelstvosa tekliflän, ani kurmaa bölä bir jurnal da, Pravitelsto tiparladiynan ““Kırlangaç” jurnalın çıkarması için” kararını, başladı hazırlanmaa ilk nomer hem o artık çıktı nicä “Ana Sözü” gazetasının üç aylık eklemä jurnalı.

Jurnalın hazırlanmasında hem çıkarılmasında pek çok yardımcı oldu ozaman moldovan dilindä çıkan “Alunel” uşak jurnalın kolektivi, angısı eni jurnalın ilk sayfasında bölä dilekleri yazdı: **“Saygılı gagouz uşakları! Pek sevinerim, ani bu “kırlangaç” yapêr yuvasını herbirinin evindä, herbirinin canında. Moldovanın adetlerinä görä sayılêr, kimdä saçak altında var kırlangaç yuvası – o bir kısmetli insan. O sa, kim kırêr bu kuşun yuvasını, kendi üstünä kahrır çeker. Te neçin bütün ürektän isteirim koruyasınız “Kırlngaç”cın, sevâsiniz onu hem da ko getirsin sizä salt kısmet. Büyük saygıylan, “ALUNEL”, Moldovanın küçüklerä deyni dergisi”.**

“Kırlangaç” jurnalına kendi ii yolculuk laflarını yazdılar Moldova Yazıcılar Birliin gagauz bölümün Başkanı Nikolay BABOGLU hem Moldova Yazıcılar Birliin Başkanı Mihay ÇIMPOY: **“Kutluca olsun! Çok kanaatlıklan, pak kalibimizlän, candan-ürektän kutlêêrız eni peydalanan küçük uşaklarımıza deyni dergiyi “Kırlangaç”ı. Ko bu “Kırlangaç” getirsin ilin kanatlarında bizim dilimizä, ruhumuza, literaturamıza enilii, ilkyazı, eni evlat bıylarına versin derin millet duyguluunu, omuz koysun ölümsüzlüümüzä”.**

Jurnalın ilk nomerindä, gagauz

Gagauzların istoriyasında ilk gagauz jurnalı – “Kırlangaç”

Artık uzak olan 1991-ci yılda, açan Gagauz Respublikasını tanımak hem gagauz milletin dilini hem kulturasını ilerletmâk hakları için karma-karışık politikalı kavgalardan ortalık sarsılanardı, Kişinevda dünneyä geldi gagauzların istoriyasında ilk gagauz jurnalı. Bu sadece ilk jurnal diildi bu, ne pek önemni, – uşaklar için bir jurnalı. O yıllarda, açan hepsicii toptan daldılar politikaya hem gagauz kulturasının gelecektä ilerlemesinä, vardı bir insan, angısı aktif politika güreşindän kaarä, gagauz dilin ilerletmesindä hem genişletmesindä aslı işleri yapardı. O insan – yâzıcı Todur ZANETti.

folklorundan kaarä, tiparlandı Dionis TANASOGLUnun, Todur ZANETin, Nikolay BABOGLUnun, Mina KÖSÄnin, Sona ADİEVANın, Vasi FİLİOGLUnun, Todur MARİNOGLUnun hem Petri ÇEBOTARın yaratmaları. Hepsi bu yaratmaları resimnedilär resimcilär A. Aksentiy, İ. Lubnevskaya, A. Evtuşenko, Y. Simak, N. Mindresku, T. Yurkova, Ê. Maygenberg, N. Romanovskaya.

Belliki, jurnalın yaratmak payını açtı “Kırlangaç” jurnalın baş redaktorun Todur ZANETin peeti:

“KIRLANGAÇ”

**Kırlangacın kanadı
Göklerdän erä kaydı,
Dünneyä selâm verdi,
Çok işlär o getirdi:**

**Şiir, resim hem annatmak,
Oyuna deyni atak,
Küçüklerä – bilmecä,
Büüklerä dâ bulmaca,**

**Yanıltmaç, masal, fıkra –
Çok sevinç uşaklara!
“Kırlangaç” dergisindä
Hepsicii toplu bilä:**

**Oyunnar var heybidä,
Söleyiş – köstebektä,
Nastradin da köşedän
Cümbüşü daadêr ceptän...**

**İi saatta, paalı dergi,
Dönmesin yolun geeri!**

Lääzım urgulamaa, ani jurnal üüsek kalitedä tiparlandı “Universul” tipografiyasında pek büyük bir tirajlan – 7465 taanä. 1991-ci yılda çıktı jurnalın 4 nomeri, neredä uşaklara deyni vardı hepsi, ne onnarı meraklandırırdı hem düşüncelerinnän bakışlarını genişledärdi: peetlär, masallar, bilmecelär, bulmacalar, türlü oyunnar, boyamak sayfaları, kalendarlar, komiksler.

Ozamankı politika hem ekonomika aar durumu beterinä 1992-ci yılda jurnalın tirajı 2522 ekzemplära indi. 1993-cü yılda çıkan ilk nomerin tirajı artık 800 taanäydı. Sora, sekiz yıl “Kırlangaç” jurnalı çıkmadı.

2001-ci yılda, Türk İşbirlii hem Koordinatıya Agenstvusunun (TİKA) yardımınnan, “Kırlangaç” jurnalı genä okuyucusuna döndü. Jurnal başladı çıkmaa latinişada, onun redkolegiyası da diişti. 2001-2002-ci yıllarda çıkan jurnalın cuvapçı sekretari oldu araştırmacı hem istoriyacı İgnat KAZMALI, angısı bu jurnala çok kuvetlän enerjiya verdi hem onun

pek üüsek maanalı olmasında büyük zaametlär koydu.

2001-ci yılın ilk nomeri açılêr Gagauz Milli Gimnasınnan (avtorlar Todur ZANET hem Mihail KOLSA) hem, Gagauz Respublikasının 11-ci yıldönümünän ilgili olarak, o respublika için yazılarlan. Bu nomerin sayfalarında annadilêr Gagauz aydınadıcısı protoierey Aa-Boba Mihail ÇAKİR. İkinci nomerdä dâ Gagauziyanın başkasabası Komrat hem gagauzları araştıran bilim adamı Valentin MOŞKOV için okuyucuya bilgi veriler. Hep barada tiparlı İgnat KAZMALInın anntması “Hırsız”. Belli ki, gagauz masalları, bulmacıları hem bilmecileri da er alêrlar.

“Kırlangaç” jurnalın bitki iki nomeri da 2002-ci yılda tiparlandı. Birincisin

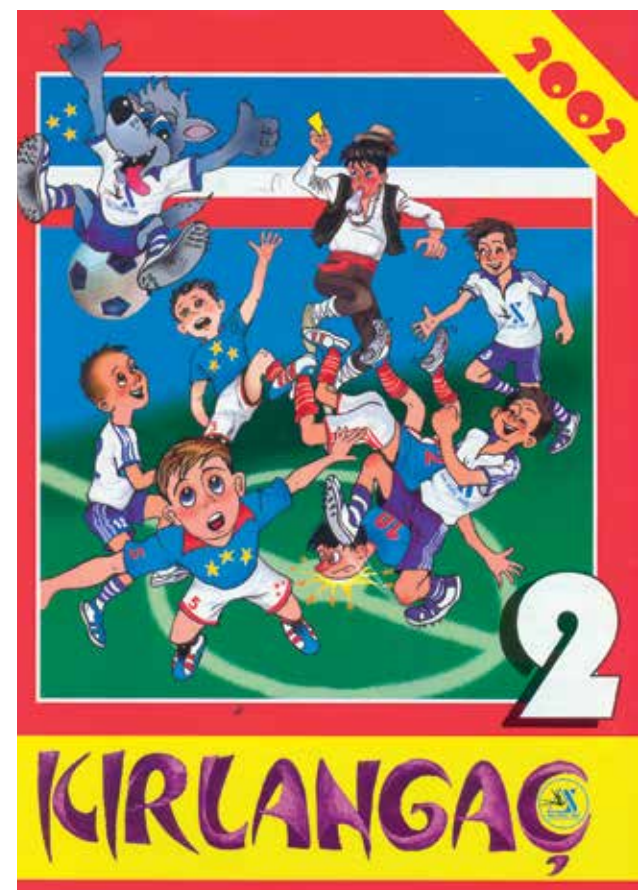
kabında resimni gagauz folklorun kahramanı Nastradin, jurnalın personajları Gülcäz, Lügorcuk hem yabancıık Ayboz. Anaadilêr Valkaneş kasabası için. Jurnalda peydalandı eni rubrika: **“Yortularımız hem adetlerimiz”.** İkinci nomer da bütünnä baaşlı o yılın geçän futbolda dünnä çempionatına hem Moldova Respublikasının “Ana Sözü” kuboona sıradakı turnirinä. Bu sayının kabında resimni **“Gagauziya”** – **“Ana Sözü”** komandalarının oyunu, neredä futbolcular giimni gagauzların milli hem gazetasının simvollarına hem renklerinä görä yapıllı formalara. **“Ana Sözü”** komandası in oynêr

yabanızık Ayboz da. Küçük Hoca Nastradin da matçın daavacısı.

Beş yılda (1991,1992, 1993, 2001, 2002 y.y.) “Kırlangaç” jurnalının 12 nomeri çıktı, toplam 27 binä yakın tirajlan, ne verdi kolayını onu ayakta tutmaa hem okuyuculara faydalı olmaa.

Todur ZANET tarafından gagauz milletin kulturasını, istoriyasını hem dilini üürenmâk için bir tertip gibi düşünölmüş hem kurulmuş bu jurnal oldu ilk kırlangaç, ani haberledi, ki gagauzların kesin neetleri var dill salt kendi kulturalarını, dilini hem adetlerini korumaa, ama, dünnä kultura varlının bir kıymetli payı olan, bu zenginlikleri büyük çalışmalıklan bütünnü ilerletmää.

*Evgeniya LÜLENOVA,
Komrat, Gagauziya*

Türkiye hem Azərbaycan Şuşa Deklaraşiyasını imzaladılar

Kirez ayın 15-də Azərbaycanın Şuşa kasabasında Türkiye Respublikası Prezidenti Recep Tayyip ERDOĞAN hem Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham ALİEV iki dost hem kardaş devletleri arasında Birlik ilişkileri için “Şuşa Beyannamesi” (“Şuşa Deklaraşiyası”) imzaladılar.

Şuşa Deklaraşiyasının imzalanmasından sora, Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham ALİEV açıkladı, ani Deklaraşiyaya iki devletin Birlik ilişkilerini en üüsek uura koyêr hem geçteki Karabah cengindä hem Azərbaycan topraklarının Armeniya baskısı altından kurtarmakta Türkiyenin en üüsek yardım rolünü urgulêr.

Bundan kaarä Deklaraşiyaya alêr içinä ölä önemi soruşları, nicä halklararası, politika, ekonomika, alış-veriş, kultura, üüredicilik, sport, energetika güvänni uurlarında işbirliini hem Üülen gaz koridorun maanasını.

Ayrı bir er Deklaraşiyada kaplêr korunmak industriyasında işbirlii hem, lâazım olursa, biri-birinä asker yardımın yapılması.

Kendi tarafından Türkiye Respublikası Prezidenti Recep Tayyip ERDOĞAN açıkladı, ani bu Deklara-

şiyaya iki dost hem kardaş devletlerini biri-birlerinä taa yakın yapêr hem, ani bu Deklaraşiyaya üz yıl geeri, 1921-ci yılın Canavar ayın 13-dä, kabledilän “Kars Annaşması”nın ilerlemesidir.

Recep Tayyip ERDOĞAN söledi, ani “Şuşa Beyannamesi”nin imzalanması bu istoriyalı başarılı hem açıkladı, ki Türkiye Şuşa kasabasında Başkonsullu açacek.

Yanniş matematika mı, osa cambazlık mı?

Moldovadnın oy hakkına saabi olan insannarın sayısı 3 282 837 – en aazdan bunu tıfrayı açıkladı Moldovanın Merkez Seçim Komisiyası (MSK), söyleyêrêk, ani bu kadar insanı yazmışlar Seçimcilerin devlet reestrasına.

Kafanızı daatmama hem karıştırmama, ama onu çalıştırmaa deyni, önünüzä birkaç ofițial kaynaklarda tıfraları çıkarêrız:

Bütün Moldovada yaşayan insannarın sayısı – 4 033 999 kişi (bunnarın 155 646-si Gagauziyada, 465 200-si da Pridnestrovyeda).

Herliim bu insannar pepsi varsalar hem saaselemselêr bakın ne olêr:

4 033 999 kişidän seçimcilerin (3 282 837) payı var 81,38%. Bu tıfra dooru sa, ozaman, demeli, ani bütün Moldovada uşak sayısı – 18, 62%.

Bakalım ne geler Gagauziyaya:

MSKya görä Gagauziyada seçimnerä katılmaa hakkı var 130 292. Gagauziyada büünkü gündä 155 646 kişi yaşarmış, o üzerä seçimci payı 83,71%. Demeli gagauziyada uşak sayısı – 16, 29%.

Prednestovye için susêrız.

Gölbaşı belediyesinä yardım için şükür ettilêr

Bu yıl Gagauziyanın Çeşmä küüyü primariyasının kardaş primariyası olan Ankara Gölbaşı belediyesi yolladı Çeşmä küüyünä 50 ton pak unu yardımını, pandemiya beterinä evlerindän çıkamayan yaşlı çeşmäküülülêrê parasz ekmek yapılsın hem verilsin deyni.

Çeşmäküülülêrin adından, bu vakıdında gelän parasız yardım için, şükür ederêk, Çeşmä küüyün primarı Sofya Vasilyevna JEKOVA, Türkiyenin “Gagauzlar” dernäa başkanı İrina ÜSÜMBEYLİNİN aracılınnan, Ankara Gölbaşı

belediyesinä bir “Şükür yazısı” yolladı hem urguladı, ani artık iki yıl Çeşmä küüyün kardaş primariyası olan Ankara Gölbaşı belediyesi, pandemiya beterinä evlerindän çıkamayan yaşlı çeşmäküülülêrê ekmek için 50 ton pak unu yardımını büyük bir hayırlı iştir.

Gölbaşı belediye Başkanı Ramazan ŞİMŞEKê bu “Şükür yazısı” vermesindä, “Gagauzlar” dernäa başkanı İrina ÜSÜMBEYLİdän kaarä, dernäa önderci azaları Vasiliy ÜSÜMBEYLİ hem Sergey MANASTIRLI da pay aldılar.

Ankara “Gagauzlar” dernään öndercilerin TİKAYA viziti

Kirez ayn 8-dä Türkiye Ankara “Gagauzlar” dernään başkanı İrina ÜSÜMBEYLİ hem başkan yardımcısı Vasiliy ÜSÜMBEYLİ Türk İşbirlii hem Koordinatıya Agenstvosu (TİKA) Başkannına bir vizit yapıp, burada TİKA Başkan Yardımcısı Dr. Mahmut ÇEVİKLÂN buluştular.

Buluşmada İrina ÜSÜMBEYLİ hem Vasiliy ÜSÜMBEYLİ Ankara “Gagauzlar” dernään yaptıklarını hem yapmak neetlerini annattılar.

Kendi tarafından TİKA Başkan

Yardımcısı Dr. Mahmut ÇEVİK açıkladı, ani TİKA her zaman Moldovadakı 200 binä yakın gagauzların yanında bulunêr hem herbir uurda yardıma hazırdr.

Halklararası diplomatlık şkolasının üürencileri TİKAda

Kirez ayın 16-da Türkiyenin Stratejiyalı Düşüncä İnstitutu hem Yurtdışı Türklêr hem Akraba Topluluklar Başkannın (YTB) işbirliindä ashyä çıkarılan “Halklararası diplomatlık şkolası” proektına görä bu şkolada üürenän üürencilêr Türk İşbirlii hem Koordinatıya Agenstvosunda (TİKA) bulundular.

Üürencilêr Türk İşbirlii hem Koordinatıya Agenstvosunнан tanışıp, TİKA Başkan yardımcısı Dr. Mahmut ÇEVİKLÂN buluştular hem TİKAnın dünnäada yapılan proektlarından taa derin bilgi aldılar.

Buluşmanın sonunda üürencilêrê TİKA tarafından baaşışlar verildi. Üürencilêrlän bilä gelän Stratejiyalı Düşüncä İnstitutun Akademik koordinatörü Fatih SEZGİN hem Dış politika koordinatörü yardımcısı Doç. Dr. Mehmet GÜNEŞ institutun baaşışlarını da TİKAYA baaşladılar.

Gagauziya güreşçileri Gomeldän dört medali getirdilər

Hederlez ayın 15-23 günleri arası Belarusiyanın Gomel kasabasında olan “Pamäti Pobedi” (“Enseyişi aklında tutmak”) güreştä yarışmak turnirında Komrat sport şolasının (KSS) sportçuları dört medali aldılar.

Nicä açıkladı trener hem KSSnın direktoru Genadiy TULBA, bu turnir da Belarusiyadan, Ukraynadan hem Moldovadan yaklaşık üçüz güreşçi pay aldı. Yarışmalar geçti iki yaş bölümünün onbeş kategoriyasının arasında.

Genadiy TULBA bildirdi, ani bu yarışmalar sayılêr Evropa güreşçilik

çempionatına hazırlanmakta denemâ basamaa hem onda pay alêrlar sportta masterlar hem masterlaa kandidatlar.

Gagauz spotçuların arasında “Pamäti Pobedi” (“Enseyişi aklında tutmak”) serbest güreştä yarışmak turnirında birinci erleri aldılar Denis FAZLI (125 kg kadar kategoriyasında) hem Dimitriy KARASTOYA-NOV (55 kg kadar kategoriyasında), üçüncü eri – Grigoriy MALENKOV (70 kg kadar kategoriyasında). Bundan kaarâ hep Gomel kasabsında olan başka bir turnir da Dimitriy KARASTOYANOV birinci eri aldı.

Sibirä hem Kazahstana ilk kaldırılmanın 80-ci kara yılı

80 yıl geeri, 1941-ci yılın Kirez ayın 12-13 gecesi, Sovet kuvedi kaldırdı Basarabiyadan 4 507 aylâ da yolladı onnarı cendemin dibinâ – Sovetlerin GULAG dedikleri lagerlerä, Sibirä hem Kazahstana.

Bu kara günün yıldönümündä Kişinevdäki “Stalinizma represiyalarını anmak taşın” yanında oldu yaşlı miting hem o taşâ çiçek koydular Moldova Prezidenti Maya SANDU, Moldovanın geçici Premyer-ministru Aureliu ÇOKOY, türlü politikacılar hem sıradan insannar.

Foro: <https://www.facebook.com/presedinte.md>

“Tokio – 2020” XXXII-ci yaz Olimpiadasına gagauzka Elena KILÇIK ta katılêr

Moldova Olimpiada komiteti açıkladı “Tokio – 2020” XXXII yaz Olimpiada oyunlarına katılacak Moldovanın komandasını. 18 kişilik komandanın içindä var aar atletikada gagauz sportsmenkası Elena KILÇIK da.

Moldova Olimpiada komitetin saytından haberä görä, gagauziyadan sportsmenka Elena KILÇIK 1996-cı yılın Kirez ayın (iyün) 3-dä Komrat kasabasında duudu. Boyu – 176 sm, aarlı – kg. Kendisinin treneri – Sergey KREȚU (Sergiu Crețu).

Elena KILÇIK taa küçüklüündän aar atletika sportuna baaşladı kendisini. 2018-ci yılda U-23 Evropa çempionatında bronza, 2019-cu yılda

U-23 Evropa çempionatında altın, 2020-ci yılda Dünnä çempionatında gümüş hem 2021-ci yılda U-23 Evropa çempionatında gümüş medalileri kazandı.

Foto: <https://olympic.md/>

Not. XXXII yaz Olimpiada oyunları geçeciklär 2021-ci yılın 23 Orak – 08 Harman aylarının günleri arasında. Moldova orada altı sport çeşidindä pay alacak.

Yuura-yura diasporaya deyni – açtırdılar, ama diil hepsi bölümneri – MSK heptän verilmedi

Moldovanın Merkez Seçim Komisiyası (MSK) zakonnara hem kendi kurallarına görä aldırdı karar Moldovanın dışında, ölä denilän diaspora için, açmaa ilktän 136 seçim bölümü, sora da taa 13. Ama Moldovanın Üsek sudun Palatası dedi – 191 açacınız.

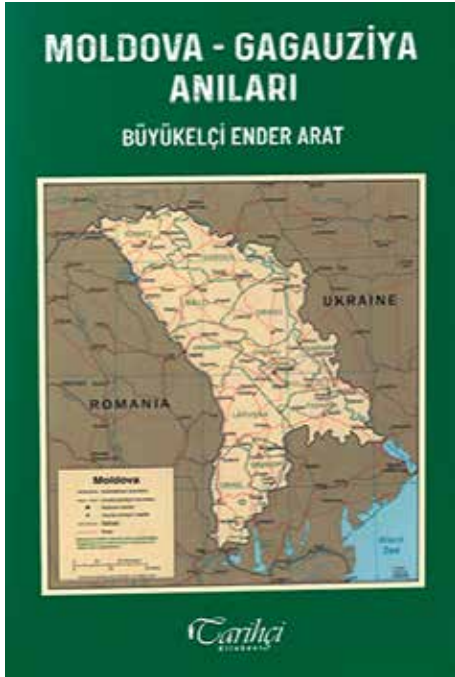
Kirez ayın 23-dä da Merkez Seçim Komisiyası (MSK), oy birliinnän, Moldovada sıradan dışarı Parlament seçimneri için diasporaya 150 seçim bölümü açtı. Bakalım, MSKnın bu kararını diıştırmäk için, kim taa onnarı yuuracak.

Diaspora nedir? Te ne deer Wikipedia: **Diaspora** (urum. διασπορά, “yayılma”) – kendi yurtlarından kopan halkın (etnosun) bir payı, ani çok uzun zaman aşırıda yaşêr, kurup orada birleşmiş hem diışmâz etnika gruplarını, angılarında var

cümne kuruluşları kendi kimliklerini hem topluluklarını korumak hem geliştirmek için.

İlktän diaspora deyardılar Antika Urumiyanın kasaba-devlet vatandaşlarına, angıları yollanardılar başka toprakları basmaa hem, orayı kolonizatiya yapıp, oradaki insannara asimilatiya yapmaa.

Büünkü gündä diaspora deerlär o insannara, ani ana vatannarında ekonomika hem cümne çöküşü beterinâ, taa islââ yaşamak için tüsek ekonomikalı devletlerä yollanêrlar.

Ender ARAT “Moldova-Gagauziya Anıları” kiyadını çıkardı

nan hem Modlova Respublikasının baamsızlınnan istoriyada açılan eni sayfaları.

Kendi kiyadında Ender ARAT du-ruk hem açık bir bakışlan annadêr o yılları, açan kendisi burada, bizinnän bilä, 1990-cı yılların meraklı olaylarını yaşadı hem, 1930-cu yıllarda Türkiye Bukureş Büyükelçisi Hamdullah Suphi TANRIÖVERdän sora, gagauzların Türkiyeyä hem dünneyä açılmasına ilk izmetleri verdi.

Ender ARATın “Moldova-Gagauziya Anıları” kiyadında okuyucu can düülmesinnän yaşayacak o yılları, du-yacak ozamankı ekonomika-politika durumunu, tanışacak Moldova hem Gagauziya politikacılarınnan, yazı-cılarınnan, resimcilerinnän, gazeta-cılarınnan hem çok başka intelektual gagauz insannarınnan. Görecek on-narı bol-bol verilän fotolarda. Dala-cek istoriyaya hem yakın, ama artık geçmişä kalan o uzak hem gözäl yıl-

lara, açan Kişinevdä kuruldu Türkiye Başkonsulluu, ani Moldovaya hem gagauzlara kalkınma uurunda yardım-narın yolunu açtı.

Belli, ani Ender ARAT, bu kiyadı hazırlarkana, genä yaşamış o olayları,

Büyükelçi Ender ARAT 1973-ci yıldan beeri Türkiye Dışışleri Ba-kannında işledi hem Türkiyenin Halep Başkonsulluunda, Buenos Aires Büyükelçiliindä, Brüseldä EB dayma temsilcilliindä hem da Bonn Büyükelçilli hem Büyükelçilli açmak üzerä Kişinevdä çalıştı. Sora T.C. Cumhurbaşkanı Özel Kalem Müdü-

angıların içindä Başkonsul olarak bu-lundu hem en aktiv pay aldı.

Ender ARATın “Moldova-Gagauziya Anıları” kiyadına ii saatta deeriz hem umut ederiz, ani o en kısa zamanda gagauz okuyucusunun elinä dâ etişecek.

rü (1996-1998), Budapeşt Büyükelçisi (1998-2002), T.C. Başbakanın dışış-leri başdanışmanı (2002-2004), Dı-şışleri Bakannında ekonomika hem kultura işlerindän sorumnu müs-teşar yardımcısı (2004-2006) hem Madrid Büyükelçisi olarak izmet etti.

15.06.2011 günündä pensiyeya çıktıktıynan, Ender ARAT 2013-cü Kırım ayından beeri “Türk-rus soşial forumu”nun Baş sekreterliini yapêr.

“Gagauz Yeri” ordenından kaarä, kendisindä Argentinanın “Li-yakat”, Vengriyanın “Üüsek Liya-kat” ordennarı hem Evropaya arka İspaniya grupasının “Altın kruça” medalilisi var.

Halklararası uşakları korumak Gününä adanmış resim sergisi

Kirez ayın (iyün) 1-dä Gagauziyanın Regional resim Galereyasında açıldı bütündünnä “Halklararası uşakları korumak Günü”nä adanmış resim sergi-si, angısında sergilener Cadır, Komrat hem Valkaneş uşak resimci şkolaların körpä resimcilerinin yaratmaları.

Serginin ana eksponatları oldular Komrat “Dimitriy SAVASTİN” uşak resimcilik şkolasından üürencinin yaratmaları, angıları 10.12.2020 – 01.03.2021 günneri arası Ukraynanın Dönetk bölgesinin Liman kasabasında olan XXXII-ci halklararası uşaklar ya-ratmaları “Su altı fantaziyaları – 2021” konkursuna katıldılar. Sergi açılışında bu uşaklar kablettilər Dönetk bölgesinin Liman kasabasından gelän ödülleri.

Kendi tarafından Gagauziya kulta-ra Upravleniyasının başı Marina SE-

MENOVA verdi birär gramota bu üç rayonun uşak resimci şkolaların direk-torlarına.

Gagauziyanın Regional resim Ga-lereyasında uşak resimnerinin sergi-sinin açılışından sora, Gagauziyanın uşak muzıka şkolaların üürencileri bir konfert gösterdilär hem açılışa katılan uşaklara, Gagauziya kultura Upravle-niyasının tarafından, tatlı masa ikramı yapıldı.

Foto: Gagauziya kultura Upravleniyasının

Miroslava YASIBAŞ Rominiyada enseyişini Kongaza baaşladı

Hederlez ayın 28-30 günnerindä Rominiyanın Konstanța kasabasında olan “Stelele aur” (“Altın yıldızlar”) tanğlar festivalindä 7 yaşındakı gagauz-ka Miroslava YASIBAŞ, kendi büülü tanğ etmesinnän hepsini büüleyip, en üüsek eri aldı.

Miroslava YASIBAŞ Kişinevdan “Bravisimo” ansamblisindä dört yaşın-dan beeri pay alêr hem modern hem da djaz (jazz) modern stilindä tanğ eder. O üzerä dâ, Romniya festivalindä Moldovadan “Bravisimo” ansampli-sini temsil ederäk, bu stildä anılmış kemeñceciykanın Vanessa-Maenin (Vanessa-Mae Vanakorn Nicholson) “Storm” kompozitiyasına tanğ etti.

Körpä oyuncuykanın anasının, Na-taliya YASIBAŞın, açıklamasına görä, Miroslava aftada altı gün ikişär saat tanğları üürener hem, nicä annaşıldı, bu iş artık oldu diil salt onun havezi, ama yaşamasının bir payı da.

Miroslava YASIBAŞın aylesi Kişi-

nevda yaşêêr, ama Miroslava ana tara-fından, Kongaz küüyündän, kopmêêr hem kendisinin gagauzka olduunu ho-dulluklan söleer. Onuştan da Romini-yada bu enseyişini Kongaza baaşladı.

“Açan bän enseerim da öter Moldovanın Gimnası – büük hodul-luk içimi doldurêr. Bobam herkerä deer, ani sölärkenä, ki bän Moldova Respublikasını temsil ederim, ur-gulayım, ani kendim Gagauziyadan duumahıym. Pek hodullanêrım, ani gagauzkayım hem bu enseyişimi ana küüyümä, Kongaza, baaşlêêrım” – söleer Miroslava YASIBAŞ.

Miroslava YASIBAŞın horeografi oldu Snejana APOSTOL.

“ANA SÖZÜ”Gagauz dilindä gazeta
Çıkêr 14.08.1988 beeri

Kurucu “ANA SÖZÜ” S.R.L.
Sertifikat No. 1003600086420

Todur ZANET
Baş redaktor

İndeksi - PM – 21358

Gazeta “Universul” basım evindä basilêr
Tiraj – 3020 ekz. Sımarlamak No: 447

YAZIŞMA ADRESİMİZ:
RM – 2028, Moldova, Kişinêu,
c/p Nr. 1025. Tel/fax: 022 28-18-04
e-mail: todur.zanet@gmail.com
zanet@anasozu.com